

časovni in krajevni veljavnosti medpokrajinskega kazenskega prava (materijalnega in formalnega), o medpokrajinski pravni pomoči, o izvršitvah kazni, ki naj se takoj kolikor možno izenači, in slednjič tudi o ustanovitvi centralnega pravosodnega mesta, kjer bi se razsojalo o sporih glede sokobnih prav. —

Samo ob sebi umljivo je, da naj se izvrše vse te prenosne po popolnoma legalni poti, to je s sodelovanjem parlamenta. Priporočamo, da naj se — po vzgledu n. pr. izvrstno uspele kodifikacije civilnopravnih zakonov v bivšem avstrijskem parlamentu — ustanovi posebna parlamentarna komisija, ki bo od veščakov izdelane načrte kazenskih zakonov pretresala in parlamentu predlagala. Vsak oktroá bi morali odklanjati!

Glede vacatio legis je bila večina veščakov, ki so v pisni enketi prišli do besede, nazora, da naj se določi za to pol leta; so pa bili tudi glasovi, ki so zahtevali razdobje dveh let. Naše mnenje je, da mora trajati vacatio legis radi preobremenjenosti sodnikov za vsak količjak obsežnejši zakon vsaj pol leta.

Po vsej pravici so nekateri veščaki zahtevali, naj se skrbi za to, da bodo novi zakoni pravočasno tudi v slovenščino prevedeni in tiskani. Tudi ljudstvo, ki srbohrvaščine gladko ne razume, mora dobiti priliko, da se seznani o pravem času z vsebino zakonov.

„Projekt zakona o uredjenju i nadležnosti sudova.“

Predsednik višjega deželnega sodišča I. Kavčnik.

V 4. in 5. številki beogradskega »Arhiva« je pod gorenjim naslovom priobčen načrt organizacijskega zakona sodišč v kraljevini, ki so ga izdelali vseučil prof. Živojin Perić, dr. A. Arandjelović ter predsednik prvostep. suda Mih. Tadić po naročilu posebne komisije, ki jo je bil sestavil minister pravde Trifković. Ta načrt je sedaj minister izročil drugim članom komisije, da ga proučijo.

Hvaležni smo urednikoma »Arhiva«, da sta ta načrt že sedaj priobčila, ker na ta način dobi pravniška javnost še pravočasno priliko, da se otvori o njem debata. Te prilike se bomo morali prav izdatno posluževati pravniki iz Slovenije in Dalmacije, ker nam preti velika nevarnost, da izgubimo naš sedanji postopek.

V uvodu načrta se naglašaja, da je komisija smatrala v prvi vrsti za potrebno, urediti organizacijo sodišč, k čemur se ima pristopiti precej po donošenju ustava in na ta način doseči enostavno organizacijo sodišč v kraljevini.

Meni se vidi to stališče napačno. Najpoprej je treba ugotoviti, kakšen postopek bomo imeli, ali bo ustnen ali pismen, ali s polnim ali omejenim prizivom i. t. d.; šele potem se bode moglo presoditi, kakšna bode organizacija sodišč. Sodišča so le organ v izvrševanju prava, torej odvisna od načina izvrševanja, t. j. od sodnega postopka, in ne naopak.

Skoro pa moram misliti, da stoji na tem stališču tudi komisija, ker o postopku samem trdovratno molči in poraja se mi sum, da se namerava za vso kraljevino uvesti srbski »gradjanski postopak«.

Ta sum mi učvršča okolnost, da je vsa vsebina »projekta«, razen instituta srezkih sudova s sodnikom poedincem, prikrojena za sedanji srb. postopak. Obdrži namreč v veljavi »opštinske sudove«, dasi jim pristriže kompetenco, — ostane sedanji »apelacioni sud« brez ustnega in neposrednega postopanja in »kasacioni sud« bode i nadalje samo kasatorna, ne pa tudi judikatorna instanca in končno ostane tudi ustroj pisarnice isti, tako da bi naša sodna pisarnica izginila in bi zopet dobili nazaj naš stari vložni zapisnik. Vse to je za nas nesprejemljivo in naša naloga bode, da to dokažemo s tehtnimi argumenti, kar seveda ne bode težko.

Srbski »gradj. postopak« je iz leta 1865. Odkod je prišel, se ne vé, o tem ne povedo nič »nobene kukve«. Bil pa je za takratni čas res najnaprednji izmed vseh drugih postopkov, kajti ima na prvi stopnji ustno in neposredno postopanje, dočim se je v tistih časih začelo v Nemčiji in Avstriji šele gibanje za neposredno in ustno postopanje. Ali od takrat so se razmere bistveno izpremenile. V sedemdesetih letih je nastal nemški, v

osemdesetih bosanski, koncem preteklega stoletja avstrijski in začetkom tega stoleja ogrski civilni pravni red. Srbski »postupak« je pač zadostoval za malo Srbijo, a za državo SHS je mnogo pretesen.

Morali bomo napraviti novo kodifikacijo. Če ne drugo, prisilil nas bode v to socialni in narodnogospodarski razvoj naše države. Bolje pa je, da se te kodifikacije lotimo takoj sedaj ob ujedinjenju prava, nego da bi morali pozneje, ako se uvede sedaj srb. postupak, vso stvar zopet znova začeti.

Stališče, ki ga moramo zavzeti napram načrtu, je po mojih mislih nastopno:

Zahtevamo, da se dotična komisija pomnoži za pet članov in sicer po en odvetnik in po en sodnik stola sedmorice iz Slovenije in Dalmacije ter en profesor ljubljanske pravne fakultete. To naj izposlujejo naši narodni poslanci. Naše delegate v komisiji pa bomo morali vsi ostali pravniki podpirati z javnimi diskusijami in znanstvenimi članki v časopisju, bodisi v dnevnikih, bodisi v našem strokovnem listu.

Dokler se to delo vsled tiskovnih razmer ne more započeti, naj posredujejo naši poslanci, da se v komisiji ali drugod ne bode nič definitivnega sklenilo.

Da pa se da znanstvenemu delovanju realno podlago, bode »Slov. Pravnik« v prihodnjem zborniku priobčil ob kratkem zistematično obdelan srb. »gradjanski postupak« in pa za dodatek gorenji »projekt«.

